

TEKNİK VE ENDÜSTRİ MESLEK LİSELERİNDE SINIF İÇİ ÇATIŞMA YAŞAMA NEDENLERİ (TUZLA İLÇESİ ÖRNEĞİ)

Doç. Dr. Şenay Nartgün
Abant İzzet Baysal Üniversitesi
Eğitim Fakültesi
Bolu
szbn@yahoo.com

Özge Nur Atik
Abant İzzet Baysal Üniversitesi
Eğitim Bilimleri Enstitüsü
Bolu
özgeatik91@gmail

Özet

Bu araştırma, Teknik ve Endüstri Meslek Liseleri öğrencilerinin sınıf içi çatışma yaşama nedenlerini ortaya koymak amacıyla yapılmıştır. Çalışma tarama modelindedir. Araştırmanın çalışma grubunu İstanbul'un Tuzla ilçesindeki dört teknik ve endüstri meslek lisesi öğrencileri oluşturmaktadır. Araştırmanın çalışma evreni 3593 öğrenciden oluşmakta olup basit tesadüfi ve küme örnekleme seçim teknikleri kullanarak 300 öğrenci uygulamaya dâhil edilmiştir. Araştırmada veri toplama aracı olarak Argon (2009) tarafından geliştirilen "Sınıf İçi Çatışma Nedenleri Ölçeği" kullanılmıştır. Araştırma sonucunda, cinsiyet değişkeninin sınıf içi çatışma nedenlerine etkisi bulunamamıştır. Sınıf düzeyinde bir karşılaştırma yapıldığında sınıf düzeyleri arasında farklılıklar tespit edilmiştir. Bunun sebebi de farklı sınıf düzeylerindeki öğrencilerin bilişsel özelliklerinin, kişisel özelliklerinin ve farkındalık düzeylerinin farklı olmasından kaynaklandığı düşünülmektedir. Anne babası ayrı olan öğrencilerle anne babası birlikte olan öğrenciler karşılaştırıldığında ise öğretmenin öğrenciye değer vermesi boyutunda farklılık tespit edilmiştir. Bu farklılık ise anne babası ayrı olan öğrencilerin değer verme ile ilgili yargılarının önemini yitirmesinden kaynaklandığı düşünülmektedir.

Anahtar Sözcükler: Çatışma, Sınıf, Öğrenci.

CAUSES OF CONFLICT IN THE CLASSROOM AT TECHNICAL AND VOCATIONAL HIGH SCHOOLS (TUZLA CASE)

Abstract

This research aims to identify the causes of conflicts in the classrooms at Technical and Industrial Vocational High Schools. The study is designed as survey study. The students of four technical and vocational high schools students in Istanbul Tuzla district formed the study group. 3593 students formed the population of the study and among them 300 students selected via simple random and cluster sampling techniques formed the sample of the study. In order to collect data, "Causes of Conflict in the Classroom Scale" developed by Argon (2009) were used. The findings indicate that gender variable has no effect on the causes of conflicts in the classrooms while significant differences are observed when the grade level variable is concerned. When the grade levels are compared to each other, significant differences are observed due to the fact that it is thought that their cognitive, personality characteristics and awareness levels are different from each other. Significant differences are observed between the students whose parents are divorced and whose parents are not divorced in the value dimension of teachers to their students. It is thought that the students whose parents are divorced have less judgments about the importance of value compared to those whose parents are not divorced.

Key Words: Conflict, Classroom, Student.

GİRİŞ

İnsan doğası gereği farklı kişilik, çıkar, istek, gereksinim, hedef, değer, tercih, zevk ve kişilik özelliklerine sahiptir. Bu kadar çok çeşitliliğe sahip olan insanın bulunduğu her mekânda bireysel farklılıktan kaynaklanan çatışmanın olması doğal bir sonuçtur. Dolayısıyla bu süreç yaşamın da kendisidir (Türnüklü,2002). Yaşam sosyal bir süreçtir. İnsan da bu sürecin içerisinde sosyal bir varlık olduğundan, yalnız olmak yerine başkalarıyla birlikte olmayı tercih eder. Başkalarıyla bir arada olmanın ve etkileşimde bulunmanın doğal sonucu olarak da ilişkilerde farklı etkileşimler yaşanabilmektedir. Bu etkileşimler olumlu olduğu gibi olumsuz da olabilmektedir. Olumsuz etkileşimlerde kişilerarası çatışmalar ortaya çıkabilmektedir (Uysal, 2006:1).

Çatışma insanın toplumla etkileşim sürecinde sürekli yaşanan ve insan ilişkilerini olumlu ve olumsuz yönde etkileyen bir kavramdır (Ada, 2013). Çatışma, çeşitli araştırmacılar tarafından aşağıdaki gibi tanımlanmaktadır. En basit haliyle çatışma “kişinin içinde bulunduğu sosyal ortam ve zaman diliminde istemediği koşullarla karşı karşıya kalması ve bir sonuç için zorlanması durumunda gerçekleştirdiği davranış, ulaştığı duygusal yapı” olarak ifade edilebilir (Üngüren, Cengiz ve Algür, 2009, 37). Gray ve Stark’a (1984) göre çatışma, sosyal bir varlık olan insanın toplumla etkileşimi sırasında yaşadığı ve ilişkilerini olumlu ya da olumsuz etkileyebilen, farklı zaman ve mekânlarda değişik şekillerde karşılaşılan ve kullanılan bir kavramdır. Anlam itibarıyla olumsuz bir durum olarak algılansa da günümüzde kurumsal ve kişisel gelişim aracı olarak da görülmektedir (Akt:Argon, 2009).

Akbalık (2001) çatışmayı, birbiriyle ilişki içinde bulunan iki ya da daha fazla taraf arasında kaynakların sınırlı olması, değerlerin, gereksinimlerin ve çıkarların birbiriyle uyuşmaması sonucu ortaya çıkan anlaşmazlık olarak tanımlamıştır.

Wilmot ve Wilmot’a (1978) göre ise, çatışma en az iki kişi arasında, birbirine zıt amaçların olması, yeterli olmayan kaynakların paylaşılması ve bir tarafın amacına ulaşmasını diğer tarafın engellemesi sonucu ortaya çıkan bir mücadeledir (Akt: Pekkaya, 1994).

Pekkaya (1994), Blakeway’in (1988) çatışmaların temel özellikleriyle ilgili görüşlerini, şu şekilde özetlemektedir.

1. Çatışma, yapıcı veya yıkıcı sonuçları olabilen doğal bir süreçtir.
2. Çatışma, kişiler, gruplar, toplumlar, ülkeler arasındaki tüm önemli ilişkilerin doğasında vardır.
3. Çatışmalarla başa çıkma yolları tartışan tarafların kendileri tarafından bizzat kullanılabileceği gibi, tarafsız olarak yardımcı istenen arabulucular tarafından da kullanılabilir.
4. Çatışma iletişim yoluyla yapıcı bir şekilde çözümlenebilir.
5. Çatışmalara çözüm bulma becerileri durumun analizini yapma, tarafları bir araya getirme, tarafları rekabet ortamından alarak problem çözme ortamına yöneltme, işbirliği ve güven yaratma, gözlem yapma, dinleme ve konuşma gibi iletişim becerilerini kapsar.
6. Çatışmalara çözüm bulma, üretici sonuçlar almaya yönelik bir problem çözme sürecidir. Johnson (1997), çatışmayı bireyler arasında çıkan fırtınalar olarak tanımlamıştır. Ona göre bu fırtınalar insan doğasının doğal ve kaçınılmaz parçalarıdır. Çatışmalar, mücadeleleri, anlaşmazlıkları, tartışmaları ve münakaşaları içerir ve bir insanın amacına ulaşması engellendiği zaman ortaya çıkar (Aktaran: Rehber, 2007: 20).

Öğülmüş (2002) ve Ada (2013), çatışmaların sınırlı kaynaklar nedeniyle de ortaya çıkabileceğini ifade etmektedir. Örneğin zaman, para, mal, bilgi ve statü gibi konular kişiler arasında çatışma çıkmasına neden olan kıt kaynaklardır. Bir başka neden ise temel psikolojik ihtiyaçların karşılanma isteğidir. İnsanlar ilgileri ve istekleri doğrultusunda amaçlarını belirlerler. Örneğin birbirleriyle ilişkisi olan iki birey, ait olma gereksinimlerine nasıl doyum sağlayacakları konusunda farklı düşüncelere sahip olduklarında çatışma ortaya çıkabilir; ya da taraflardan biri ilişki kurma gereksinimini daha önemli görürken diğeri özgürlük duygusunu sürdürmeyi daha fazla önemsiyorsa aralarında yine çatışma ortaya çıkabilir.

Ada (2013) çatışmayı üç türe ayırmaktadır. Bunlar:

- Çatışmalar, çok sayıda ve farklı aktörlerin için içine girmesiyle meydana gelebilir. (Örneğin, sayılarının çokluğu, yaşları, hiyerarşik yapıları).
- Çatışma konusu (avantaj ve güç yaratabilir)
- Çatışmanın evrimi (gizli, açık, bastırılmış) olabilir.

Burada da görüldüğü gibi örgütlerde herhangi bir sebeple ya da amaçla çatışma çıkarılabilir ya da yaşanabilir. Öğrenen örgüt olan okullarda yöneticiler, öğretmenler, öğrenciler ve diğer hizmetliler bulunmaktadır. Öğrenen örgütlerin üyeleri arasında da zaman zaman çatışma kaçınılmaz hal almaktadır. Özellikle öğrenciler birbirleri ile ve çevreleri ile sürekli etkileşim ve iletişim halindedir. Aynı ortamı zorunlu olarak paylaşan bazen onlarca, bazen de yüzlerce öğrencinin farklı nitelikteki kültürel özgeçmişleri, biyolojik, zihinsel ve duyuşsal gelişmişlik düzeyleri, algılama, kavrama ve anlama becerileri, değer, gereksinim, inanç, tutum, seçim ve kişilik özellikleri doğal olarak insan ilişkilerinde kişiler arası çatışmaya ve anlaşmazlıklara yol açabilmektedir. Bu denli çok öğrencinin istemlerinin ve gereksinimlerinin aynı anda ve aynı ortamda her zaman tatmin edilmesi oldukça güç olduğundan sınıfta ve okul ortamında kişiler arası çatışmalar ve anlaşmazlıklar doğal ve kaçınılmazdır. Bu nedenle kişiler arası çatışmalar ve anlaşmazlıklar, iyi ya da kötü, yapıcı ya da yıkıcı, olumlu ya da olumsuz, doğru ya da yanlış değildir. Sadece nötr bir durumdur (Türnüklü,2002).

Bu durumun sık yaşandığı okullarda ve sınıflarda derse devamsızlık ve ilgisizliğin daha fazla olduğu, öğretimi aksatma, öğretmeni ve öğrenmeyi engelleme türünden davranışların daha sık yaşandığı ve dolayısıyla olumsuz bir sınıf atmosferinin oluştuğu bilinmektedir. Bu tür ortamlarda öğretmenler, öğretime ayrılacak zamanı öğretimi engelleyen öğrenci çatışmaları, bu çatışmalarla başa çıkma ve çözümü için harcamaktadırlar. Öğretimin niteliksiz ve öğretmenin beklentisinin düşük olduğu sınıflarda ise öğrenciler sıkılmakta ve istenmeyen davranışlar sergilemektedirler (Ataman, 2000). Aynı ortamı zorunlu olarak paylaşan bazen onlarca, bazen de yüzlerce öğrencinin farklı nitelikteki kültürel özgeçmişleri, biyolojik, zihinsel ve duyuşsal gelişmişlik düzeyleri, algılama, kavrama ve anlama becerileri, değer, gereksinim, inanç, tutum, seçim ve kişilik özellikleri doğal olarak insan ilişkilerinde kişiler arası çatışmaya ve anlaşmazlıklara yol açabilmektedir. Bu denli çok öğrencinin istemlerinin ve gereksinimlerinin aynı anda ve aynı ortamda her zaman tatmin edilmesi oldukça güç olduğundan sınıfta ve okul ortamında kişiler arası çatışmalar ve anlaşmazlıklar doğal ve kaçınılmazdır. Bu nedenle kişiler arası çatışmalar ve anlaşmazlıklar, iyi ya da kötü, yapıcı ya da yıkıcı, olumlu ya da olumsuz, doğru ya da yanlış değildir. Sadece nötr bir durumdur (Türnüklü,2002). Öğrencilerde bu istenmeyen davranışların görülme sıklığı artığı dönem ergenlik dönemine karşılık gelen lise dönemidir. Bu doğrultuda bu çalışmanın amacı Teknik ve Endüstri Meslek Liseleri öğrencilerinin sınıf içi çatışma yaşama nedenlerini ortaya koymaktır. Bu amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara cevap aranacaktır.

1. Öğrencilerin sınıf içi çatışma yaşama nedenlerine yönelik görüşleri nelerdir?
2. Teknik ve Endüstri Meslek Liselerinde sınıf içi çatışma yaşama nedenleri cinsiyet ile ilişkili midir?
3. Teknik ve Endüstri Meslek Liselerinde sınıf içi çatışma yaşama nedenleri sınıf düzeyi ile ilişkili midir?
4. Teknik ve Endüstri Meslek Liselerinde sınıf içi çatışma yaşama nedenleri anne babanın ayrı ya da birlikte olması ile ilişkili midir?
5. Teknik ve Endüstri Meslek Liselerinde sınıf içi çatışma yaşama nedenleri öğrencilerin kaç kardeş oldukları ile ilişkili midir?

YÖNTEM

Bu çalışmada var olan durumu ortaya çıkartmak amacıyla betimsel tarama modeli kullanılmıştır. Geçmişte ya da hâlen var olan bir durumu, var olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan tarama yaklaşımında araştırmaya olay, birey ya da nesne kendi koşulları içinde ve olduğu gibi tanımlanmaya çalışılır (Karasar, 2000).

Evren Örneklem

Araştırmanın evrenini 2013-2014 eğitim öğretim yılında Tuzla ilçesinde bulunan 4 teknik ve endüstri meslek lisesinde öğrenim gören 3593 öğrenci oluşturmaktadır. Bu evrenin seçilmesinin nedeni bu okullarda daha fazla çatışmanın yaşandığına ilişkin genel bir kanının olmasıdır. Krejcie ve Morgan (1970'den akt. Gay, 1996), evrenin

örnekleme temsil edebilecek yeterlilikte olması açısından, 4500 kişilik bir evren için 354 kişilik örneklemin yeterli olduğunu belirtmektedir. Bundan dolayı araştırmada evreni temsil edebilecek 300 öğrenciye ölçek uygulanmıştır. Bu 300 öğrenci basit tesadüfi ve küme örnekleme yöntemleri ile her okuldan 75 kişi olarak seçilmiştir. Uygulanmış 300 ölçekten 18'i tamamı doldurulmadığı için değerlendirme dışı bırakılmıştır. Öğrencilerin cinsiyet, sınıf, anne-babanın ayrı ya da birlikte olması ve kardeş sayısına ilişkin demografik bilgiler Tablo-1'de gösterilmiştir.

Tablo 1: Öğrencilerin Demografik Bilgileri

Özellikler		F	%
Cinsiyet	Kadın	107	37,9
	Erkek	175	62,1
Sınıf	9	41	14,5
	10	127	45,0
	11	60	21,3
	12	54	19,1
Anne-Baba Durumu	Ayrı	20	7,1
	Birlikte	262	92,9
Kardeş Sayısı	0	11	3,9
	1	61	21,6
	2	87	30,9
	3	81	28,7
	4 ve üstü	42	14,9
Toplam		282	100

Araştırmaya katılan öğrencilerin %37,9'u kadın, %62,1'i erkektir. Öğrencilerin %14,5'i 9. sınıf, %45,0'ı 10. sınıf, %21,3'ü 11. sınıf ve %19,1'i 12. sınıftır. Anne babası ayrı olan %7,1, anne babası birlikte olan 92,9 öğrenci vardır ve %3,9'u tek çocuk, %21,6'sının bir kardeşi var, %30,9'unun iki kardeşi var, %28,7'sinin üç kardeşi var, %14,9'unun dört ve üstü kardeşi vardır.

Veri Toplama Aracı

Araştırmaya veri toplama aracı olarak Argon (2009) tarafından geliştirilen "Sınıf İçi Çatışma Nedenleri Ölçeği" kullanılmıştır. Ölçek 42 madde ve 8 boyuttan oluşmaktadır. Ölçeğin iç tutarlılığı Cronbach alpha kat sayısı ile test edilmiştir. Bu ölçeğin geneli için hesaplanan Cronbach alpha değeri .95 olarak hesaplanmıştır. Öğretmenin öğrenciye değer vermesi alt boyutunun Cronbach Alpha değeri .91, Öğretmenin öğrenme öğretme ortamı becerileri alt boyutunun Cronbach Alpha değeri .90, Öğretmenin iletişim becerileri alt boyutunun Cronbach Alpha değeri .87, Öğretmenin adaletli davranması alt boyutunun Cronbach Alpha değeri .85, Öğretmenin yanlı davranması alt boyutunun Cronbach Alpha değeri .77, Öğretmenin sınıf kurallarına uyma davranışı alt boyutunun Cronbach Alpha değeri .63, Öğrenci davranışları alt boyutunun Cronbach Alpha değeri .84 ve Öğrenci kişilik özellikleri alt boyutunun Cronbach Alpha değeri .82 olarak bulunmuştur. Bu ölçeğin geneli için hesaplanan Cronbach alpha değeri .96 olarak hesaplanmıştır. Öğretmenin öğrenciye değer vermesi alt boyutunun Cronbach Alpha değeri .89, Öğretmenin öğrenme öğretme ortamı becerileri alt boyutunun Cronbach Alpha değeri .87, Öğretmenin iletişim becerileri alt boyutunun Cronbach Alpha değeri .83, Öğretmenin adaletli davranması alt boyutunun Cronbach Alpha değeri .79, Öğretmenin yanlı davranması alt boyutunun Cronbach Alpha değeri .73, Öğretmenin sınıf kurallarına uyma davranışı alt boyutunun Cronbach Alpha değeri .78, Öğrenci davranışları alt boyutunun Cronbach Alpha değeri .86 ve Öğrenci kişilik özellikleri alt boyutunun Cronbach Alpha değeri .81 olarak bulunmuştur. Veri toplama aracında yer alan her bir maddenin gerçekleşme düzeyini belirlemek için "Kesinlikle Katılmıyorum (1)", "Katılmıyorum (2)", "Kararsızım (3)", "Katılıyorum (4)" ve "Kesinlikle Katılıyorum (5)" dereceleri kullanılmıştır.

Araştırmada elde edilen veriler SPSS paket programı kullanılarak analiz edilmiştir. Verilerin değerlendirilmesinde tanımlayıcı istatistiksel teknikler frekans, yüzde, ortalama, standart sapma kullanılmıştır. Verilerin normal dağılmadığı Kolmogorov Smirnov testi ile belirlenmiştir. Normal dağılım göstermediği için verilerin karşılaştırılmasında non-parametrik testlerden Kruskal Wallis ve Mann Whitney U testi kullanılmıştır. Araştırma verilerinin analizinde yüzde, frekans, ortalama, standart sapma, Kruskal Wallis, Mann-Whitney kullanılmıştır. Ölçeğin puanlanmasında kullanılan aralıklar şu şekildedir:

1,00 – 1,79	Kesinlikle Katılmıyorum
1,80 – 2,59	Katılmıyorum
2,60 – 3,39	Kararsızım
3,40 – 4,19	Katılıyorum
4,20 – 5,00	Kesinlikle Katılıyorum

BULGULAR

Bu bölümde öğrencilerin sınıf içi çatışma yaşama nedenlerine ilişkin görüşleri belirlenmiştir. Daha sonra ortaya çıkan bu görüşlerin cinsiyet, sınıf, anne-baba durumu ve kardeş sayısı değişkenlerine göre karşılaştırılması yapılmıştır. Öğrencilerin sınıf içi çatışma yaşama nedenlerine ilişkin yapılan betimsel istatistikler Tablo 2'de gösterilmiştir.

Tablo 2: Öğrencilerin Sınıf İçi Çatışma Yaşama Nedenlerine Yönelik Betimsel İstatistikler

Ölçek	Alt boyutlar	N	\bar{X}	S.S
Sınıf içi çatışma yaşama nedenleri ölçeği	Öğretmenin Öğrenciye Değer Vermesi	282	3,4299	1,04451
	Öğretmenin Öğrenme Öğretme Ortamı Becerileri	282	3,4814	1,04842
	Öğretmenin İletişim Becerileri	282	3,4016	1,04814
	Öğretmenin Adaletli Davranması	282	3,3644	1,07916
	Öğretmenin Yanlı Davranması	282	3,6241	1,12159
	Öğretmenin Sınıf Kurallarına Uyma Davranışı	282	3,7281	1,10400
	Öğrenci Davranışları	282	3,6150	1,00568
	Öğrenci Kişilik Özellikleri	282	3,5576	1,06150

Tablo 2 incelendiğinde öğrencilerin düşünceleri öğretmenin öğrenciye değer vermesi boyutunda (\bar{X} ,=42) katılıyorum düzeyinde, öğretmenin öğrenme öğretme ortamı becerileri boyutunda (\bar{X} ,=3,48) katılıyorum düzeyinde, öğretmenin iletişim becerileri boyutunda (\bar{X} ,=3,40) katılıyorum düzeyinde, öğretmenin adaletli davranması boyutunda (\bar{X} ,=3,36) kararsızım düzeyinde, öğretmenin yanlı davranması boyutunda (\bar{X} ,=3,62) katılıyorum düzeyinde, öğretmenin sınıf kurallarına uyma davranışı boyutunda (\bar{X} ,=3,72) katılıyorum düzeyinde, öğrenci davranışları boyutunda (\bar{X} ,=3,61) katılıyorum düzeyinde, öğrenci kişilik özellikleri boyutunda (\bar{X} ,=3,55) katılıyorum düzeyindedir.

Öğrencilerin sınıf içi çatışma yaşama nedenleri ile cinsiyetleri arasındaki ilişki için yapılan analiz sonuçları Tablo 3'de gösterilmiştir.

Tablo 3: Öğrenci Cinsiyetlerinin Sınıf İçi Çatışma Yaşama Nedenleriyle Arasındaki İlişki İçin Yapılan Mann-Whitney-U Testi Tablosu

Ölçek	Alt Boyut	Cinsiyet	N	\bar{X}	Toplam	U	p
Sınıf içi çatışma yaşama nedenleri ölçeği	Öğretmenin Öğrenciye Değer Vermesi	Kadın	107	134,54	14396	8618	,262
		Erkek	175	145,75	25507		
	Öğretmenin Öğrenme Öğretme Ortamı Becerileri	Kadın	107	148,13	15850	8653	,285
		Erkek	175	137,45	24053		
	Öğretmenin İletişim Becerileri	Kadın	107	140,06	14986	9208	,815
		Erkek	175	142,38	24917		
	Öğretmenin Adaletli Davranması	Kadın	107	143,93	15400	9102	,695
		Erkek	175	140,01	24502		
	Öğretmenin Yanlı Davranması	Kadın	107	137,91	14756	8978	,560
		Erkek	175	143,70	25147		
	Öğretmenin Sınıf Kurallarına Uyma Davranışı	Kadın	107	141,10	15097	9319	,948
		Erkek	175	141,75	24805		
	Öğrenci Davranışları	Kadın	107	141,53	15144	9359	,996
		Erkek	175	141,48	24759		
	Öğrenci Kişilik Özellikleri	Kadın	107	137,57	14720	8942	,525
		Erkek	175	143,90	25483		

Tablo 3 incelendiğinde, öğrencilerin cinsiyetleri ile sınıf içi çatışma nedenleri hakkındaki düşünceleri ($P>0.05$) arasında anlamlı bir farklılık bulunamamıştır. Kadın ve erkek öğrencilerin sınıf içi çatışma nedenleri hakkında benzer görüşlere sahip olduğu söylenebilir.

Öğrencilerin sınıf düzeyleri ile sınıf içi çatışma nedenleri görüşleri arasındaki ilişki için yapılan analizin sonuçları Tablo 4'de gösterilmiştir.

Tablo 4: Öğrencilerin Sınıf İçi Çatışma Nedenlerine İlişkin Görüşlerinin Sınıf Düzeyine Göre Karşılaştırıldığı Kruskal Wallis Testi Tablosu

Ölçek	Alt Boyut	Snf	N	Ortalama	sd	X ²	p	Anılamlı Fark
Sınıf içi çatışma yaşama nedenleri ölçeği	Öğretmenin Öğrenciye Değer Vermesi	9	41	157,95	3	3,287	,349	-
		10	127	141,32				
		11	60	128,35				
		12	54	144,04				
	Öğretmenin Öğrenme Öğretme Ortamı Becerileri	9	41	153,77	3	8,927	,030	9-11 10-11 12-11
		10	127	142,06				
		11	60	116,57				
		12	54	158,57				
	Öğretmenin İletişim Becerileri	9	41	138,15	3	4,335	,228	-
		10	127	143,08				
		11	60	126,13				
		12	54	157,40				
Öğretmenin Adaletli Davranması	9	41	154,41	3	8,441	,038	9-11 10-11	
	10	127	150,78					
	11	60	116,63					
	12	54	137,50					
Öğretmenin Yanlı Davranması	9	41	153,51	3	11,148	,011	9-11 10-11 12-11	
	10	127	149,91					
	11	60	110,76					
	12	54	146,77					
Öğretmenin Sınıf Kurallarına Uyma Davranışı	9	41	147,01	3	16,517	,001	9-11 10-11 12-11	
	10	127	149,72					
	11	60	104,62					
	12	54	158,95					
Öğrenci Davranışları	9	41	153,11	3	10,466	,015	9-11 10-11 12-11	
	10	127	146,59					
	11	60	111,88					
	12	54	153,63					
Öğrenci Kişilik Özellikleri	9	41	157,65	3	5,015	,171	-	
	10	127	141,30					
	11	60	123,75					
	12	54	149,43					

Tablo 4 incelendiğinde Kruskal Wallis testi sonuçlarına göre, öğrencilerin sınıf düzeyleri ile sınıf içi çatışma nedenleri hakkındaki düşüncelerinden ($P>0.05$) öğretmenin öğrenme öğretme ortamı becerileri, öğretmenin adaletli davranması, öğretmenin yanlı davranması, öğretmenin sınıf kurallarına uyma davranışı ve öğrenci davranışları alt boyutları arasında sınıf değişkeninin fark oluşturduğu gözlemlenmektedir.

9.sınıf öğrencilerinin sınıf içi çatışma nedenleri hakkındaki düşünceleri ile 11.sınıf öğrencilerinin sınıf içi çatışma nedenleri hakkındaki düşünceleri ($P>0.05$) arasında anlamlı farklılık bulunmuştur. Bu farklılıklar öğretmenin öğrenme öğretme ortamı becerileri, öğretmenin adaletli davranması, öğretmenin yanlı davranması, öğretmenin sınıf kurallarına uyma davranışı ve öğrenci davranışı boyutlarında ortaya çıkmıştır. 9.sınıflar öğretmenlerinin öğrenme öğretme ortamı becerilerinin, öğretmenin adaletli davranmasının, yanlı davranmasının, sınıf

kurallarına uyma davranışının ve öğrenci davranışının sınıf içi çatışma nedeni oluşturmayacağını düşünmektedirler.

10.sınıf öğrencilerinin sınıf içi çatışma nedenleri hakkındaki düşünceleri ile 11.sınıf öğrencilerinin sınıf içi çatışma nedenleri hakkındaki düşünceleri ($P>0.05$) arasında anlamlı farklılık bulunmuştur. Bu farklılıklar öğretmenin öğrenme öğretme ortamı becerileri, öğretmenin adaletli davranması, öğretmenin yanlı davranması, öğretmenin sınıf kurallarına uyma davranışı ve öğrenci davranışı boyutlarında ortaya çıkmıştır. Bu durumda 10. ve 11. sınıf öğrencilerinin bu beş boyut için sınıf içi çatışma nedenleri hakkında benzer görüşlere sahip olmadığı söylenebilir.10.sınıflar öğretmenlerinin öğrenme öğretme ortamı becerilerinin, öğretmenin adaletli davranmasının, yanlı davranmasının, sınıf kurallarına uyma davranışının ve öğrenci davranışının sınıf içi çatışma nedeni oluşturacağını düşünmektedirler.

11.sınıf öğrencilerinin sınıf içi çatışma nedenleri hakkındaki düşünceleri ile 12.sınıf öğrencilerinin sınıf içi çatışma nedenleri hakkındaki düşünceleri ($P>0.05$) arasında anlamlı farklılık bulunmuştur. Bu farklılıklar öğretmenin öğrenme öğretme ortamı becerileri, öğretmenin yanlı davranması, öğretmenin sınıf kurallarına uyma davranışı ve öğrenci davranışı boyutlarında ortaya çıkmıştır. Bu durumda öğretmenin adaletli davranması konusunda 11.sınıf ve 12.sınıf öğrenci görüşleri arasında fark yoktur. Fakat diğer dört boyut için öğrencilerin sınıf içi çatışma nedenleri hakkında benzer görüşlere sahip olmadığı söylenebilir. 12.sınıflar öğretmenlerinin öğrenme öğretme ortamı becerilerinin, öğretmenin yanlı davranmasının, sınıf kurallarına uyma davranışının ve öğrenci davranışının sınıf içi çatışma nedeni oluşturacağını düşünmektedirler.

Öğrencilerin sınıf içi çatışma yaşama nedenleri ile anne-babasının ayrı ya da birlikte olma durumu arasındaki ilişki için yapılan analiz sonuçları Tablo 5’de gösterilmiştir.

Tablo 5: Öğrencilerin Sınıf İçi Çatışma Nedenlerine İlişkin Görüşlerinin Anne-Babanın Ayrı Ya Da Birlikte Olma Durumlarına Göre Karşılaştırıldığı Mann-Whitney-U Testi Tablosu

Ölçek	Alt Boyut	Durum	N	Ortalama	Toplam	U	p
Sınıf içi çatışma yaşama nedenleri ölçeği	Öğretmenin Öğrenciye Değer Vermesi	Ayrı	20	177,43	3548,5	1901,5	,041
		Birlikte	262	138,76	36354,5		
	Öğretmenin Öğrenme Öğretme Ortamı Becerileri	Ayrı	20	155,80	3116	2334	,415
		Birlikte	262	140,41	36787		
	Öğretmenin İletişim Becerileri	Ayrı	20	133,03	2660,5	2450,5	,628
		Birlikte	262	142,15	37242,5		
	Öğretmenin Adaletli Davranması	Ayrı	20	144,43	2888,5	2561,5	,867
		Birlikte	262	141,28	37014,5		
	Öğretmenin Yanlı Davranması	Ayrı	20	142,55	2851	2599	,952
		Birlikte	262	141,42	37052		
	Öğretmenin Sınıf Kurallarına Uyma Davranışı	Ayrı	20	133,83	2676,5	2466,5	,660
		Birlikte	262	142,09	37226,5		
	Öğrenci Davranışları	Ayrı	20	150,08	3001,5	2448,5	,625
		Birlikte	262	140,85	36901,5		
Öğrenci Kişilik Özellikleri	Ayrı	20	149,90	2998	2452	,631	
	Birlikte	262	140,86	36905			

Tablo 5 incelendiğinde, öğrencilerin anne-baba durumları ile sınıf içi çatışma nedenleri hakkındaki düşünceleri ($P>0.05$) arasında öğretmenin öğrenme öğretme ortamı becerileri, öğretmenin iletişim becerileri, öğretmenin adaletli davranması, öğretmenin yanlı davranması, öğretmenin sınıf kurallarına uyma davranışı, öğrenci davranışları, öğrenci kişilik özellikleri boyutlarında anlamlı bir farklılık bulunamamıştır. Anne-babası ayrı ve birlikte olan öğrencilerin sınıf içi çatışma nedenleri hakkında bu boyutlarda benzer görüşlere sahip olduğu söylenebilir. Fakat öğretmenin öğrenciye değer vermesi boyutunda iki grup ($P>0.05$) arasında farklılık vardır. Anne-babası ayrı olan öğrenciler öğretmenin öğrenciye değer vermemesiyle sınıf içi çatışma yaşanmayacağını düşünüyorlar. Bunun tam tersi, anne-babası birlikte olan öğrenciler ise öğretmenin öğrenciye değer vermemesi sınıf içi çatışma yaratır görüşündedirler.

Öğrencilerin kardeş sayılarına göre sınıf içi çatışma yaşama nedenleri arasındaki ilişki için yapılan analiz sonuçları Tablo 6'da gösterilmiştir.

Tablo 6: Öğrencilerin Sınıf İçi Çatışma Nedenlerine İlişkin Görüşlerinin Kardeş Sayısına Göre Karşılaştırıldığı Kruskal Wallis Testi Tablosu

Ölçek	Alt Boyut	Kardeş	N	Ortalama	sd	X ²	p	Anlamlı Fark
Sınıf içi çatışma yaşama nedenleri ölçeği	Öğretmenin Öğrenciye Değer Vermesi	0	11	163,82	4	2,966	,564	-
		1	61	143,06				
		2	87	149,15				
		3	81	131,55				
		4+	42	136,74				
	Öğretmenin Öğrenme Öğretme Ortamı Becerileri	0	11	104,41	4	5,328	,255	-
		1	61	153,30				
		2	87	144,43				
		3	81	130,95				
		4+	42	148,36				
	Öğretmenin İletişim Becerileri	0	11	115,23	4	8,756	,067	-
		1	61	154,04				
		2	87	150,80				
		3	81	121,96				
		4+	42	148,58				
	Öğretmenin Adaletli Davranması	0	11	163,77	4	4,181	,382	-
		1	61	145,01				
		2	87	147,39				
		3	81	126,88				
		4+	42	146,58				
Öğretmenin Yanlı Davranması	0	11	162,09	4	2,333	,675	-	
	1	61	134,98					
	2	87	148,84					
	3	81	135,12					
	4+	42	142,65					
Öğretmenin Sınıf Kurallarına Uyma Davranışı	0	11	176,55	4	3,933	,415	-	
	1	61	146,11					
	2	87	145,50					
	3	81	131,07					
	4+	42	137,44					
Öğrenci Davranışları	0	11	170,50	4	5,699	,223	-	
	1	61	153,35					
	2	87	144,03					

	3	81	126,02				
	4+	42	141,29				
	0	11	151,59				
	1	61	156,30				
Öğrenci Kişilik Özellikleri	2	87	140,74	4	3,761	,439	-
	3	81	130,29				
	4+	42	140,57				

Tablo 6 incelendiğinde Kruskal Wallis testi sonuçlarına göre, öğrencilerin sınıf içi çatışma nedenleri hakkındaki düşüncelerinden ($P>0.05$) öğretmenin öğrenciye değer vermesi, öğretmenin öğrenme öğretme ortamı becerileri, öğretmenin iletişim becerileri, öğretmenin adaletli davranması, öğretmenin yanlı davranması, öğretmenin sınıf kurallarına uyma davranışı, öğrenci davranışları, öğrenci kişilik özellikleri alt boyutları arasında kardeş sayısı değişkeninin fark oluşturmadığı gözlemlenmektedir. Kardeş sayısı farklı olan öğrencilerin sınıf içi çatışma nedenleri hakkında benzer görüşlere sahip olduğu söylenebilir.

SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Teknik ve Endüstri Meslek Liseleri öğrencilerinin sınıf içi çatışma yaşama nedenlerini ortaya koymak amacıyla yapılan bu çalışmaya ilişkin sonuçlar aşağıda verilmiştir. Genel olarak öğrenciler sınıf içi çatışma yaşanmasının nedenlerini öğretmenin öğrenciye verdiği değer, öğrenme öğretme ortamına ilişkin becerileri, iletişim becerileri, sınıfta öğretmenin yanlı davranması, sınıf kurallarına uyma davranışı ve öğrenci davranışları boyunda olduğunu düşünmektedirler. Ayrıca, öğretmenin adaletli davranması konusunun sınıfta çatışma sebebi olması konusunda öğrencilerin kararsız olduğu görülmektedir. Erdoğan, Kurşun, Tan, Saltan, Gök ve Yıldız (2010) çalışmalarında da sınıf kurallarının belirli olmaması ya da kurallara uyulmaması konusunun çatışma sebebi olarak göze çarptığını ifade etmektedirler. Bu bağlamda sınıf içi çatışmaların sıklıkla yaşandığı ortamlarda sınıf kurallarına uyulmadığı ve öğretmenlerin yanlı davrandığının gözlemlendiğini söylemek mümkündür. Ayrıca bir başka çatışma sebebi olarak öğrencilerin sınıf içindeki davranışları görülmektedir. Korkmaz, Korkmaz ve Özkaya da (2007) izin istemeden konuşma, ders akışını bozacak davranışlarda bulunma, aşırı ve rahatsız edici biçimde konuşma gibi davranışların sınıf içi çatışmalara neden olabilecek ve eğitim öğretimi aksatan davranışlar olarak bulmuşlardır. Sınıfın içerisinde bu ve bunlara benzer davranışların olması ayrıca öğretmenin öğrenme öğretme ortamına ilişkin becerileri ile de ilişkili olduğunu söylemek mümkündür.

Sınıf içi çatışmalara ilişkin görüşlerde cinsiyetin etkisi var mıdır diye incelendiğinde Erkek öğrencilerin sınıf içi çatışma yaşama nedenleri hakkındaki düşünceleri ile bayan öğrencilerin sınıf içi çatışma yaşama nedenleri hakkındaki düşünceleri arasında farklılık görülmemiştir. Çatışma nedenlerinin cinsiyet gözetmeksizin oluştuğu ikincil faktörlerden etkilendiği düşünülürse sonuç manidardır.

Sınıflara göre bir karşılaştırma yapıldığında fark tespit edilen 5 boyut, öğretmenin öğrenme öğretme ortamı becerileri, öğretmenin adaletli davranması, öğretmenin yanlı davranması, öğretmenin sınıf kurallarına uyma davranışı ve öğrenci davranışı boyutlarıdır. Özellikle 11. sınıfların diğer sınıflardaki öğrencilerden farklı düşünmesi ilginçtir. Bunun sebebi olarak 11. Sınıfları artık okulları ve sınıfları ile oldukça özdeşleşmiş olmaları olarak görülebilir. 12'lerin bu düzeyde görülmemesinin sebebi üniversiteye giriş sınavlarının hayatlarında birinci öncelikli olması ve okula ilişkin çok fazla bağlarının kalmaması sayılabilir. Üstelik farklı sınıf düzeyindeki öğrencilerin farklı görüşlere sahip olması gelişimsel evreleri ile de ilgilidir. Çünkü öğrenciler her sınıf düzeyinde farklı eleştiri ve özeleştiri düzeylerine sahiptirler.

Çatışmaya bakış açısını etkileyen bir başka faktör öğrencinin içinde bulunduğu aile yapısıdır Bu nedenle bu çalışmada öğrencilerin ailelerinin ayrı veya birlikte olmasına göre görüşlerinin değişip değişmediğine de bakılmıştır. Beklenildiği gibi anne-babası birlikte olan öğrencilerle ayrı olan öğrencilerin öğretmenin öğrenciye değer vermesi boyutundaki düşünceleri arasında farklılık tespit edilmiştir. Anne-babası ayrı olan öğrenciler öğretmenin öğrenciye değer vermemesiyle sınıf içi çatışma yaşanmayacağını düşünüyorlar. Onlara göre öğretmenin öğrenciyle alay edip küçük düşürmesi, öğrenciyi notla tehdit etmesi ve öğrenciyi azarlaması gibi kötü etkenler olağandır ve bunlar sınıf içi çatışma yaşanmasına sebep değildir. Kapuzsuzoğlu (2004) bu

araştırmadaki sonuca benzer olarak yaptığı diğer bir çalışmada iletişim yetersizliği, taraflı davranma, değer verilmeme duygusu, yönetimin tutumu, görevleri yerine getirmeme gibi nedenlerin sınıf içinde çatışmaların nedeni olabileceğini tespit etmiştir. Argon (2009)' da çalışmasında öğrencilerin ölçekte belirtilen bütün faktörleri, sınıflarda çatışma nedeni olarak gösterdiğini belirtmiştir.

Bu bağlamda sınıf içi çatışma sebeplerinin lise düzeyindeki öğrenci görüşlerine göre neler olduğu ortaya konmaya çalışılmıştır. Ancak bu çalışmanın nitel boyutunun da yapılabilecek etkileri ve nedenlerinin ortaya konulması da ayrıca önem taşımaktadır. Bu nedenle konu ile ilgili daha sonra yapılacak çalışmalarda nitel boyutun da eklenmesi önerilmektedir.

Not: Bu çalışma 24-26 Nisan 2014 tarihlerinde Antalya'da 21 Ülkenin katılımıyla düzenlenen 5th International Conference on New Trends in Education and Their Implications – ICONTE' de sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

KAYNAKÇA

Ada, N. (2013). Örgütlerde çatışma nedenleri ve çözüm önerileri: Bir literatür çalışması. *The Journal of Academic Social Science Studies*, 6(1), 59-74.

Akbalık, F.G. (2001). Çatışma çözme ölçeğinin (üniversite öğrencileri formu) geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 2(16), s.7-13.

Argon, T. (2009). Üniversite Öğrencilerinin Sınıf İçi Çatışma Yaşama Nedenlerinin Ölçülmesine Yönelik Bir Ölçek Geliştirme Çalışması ve Uygulaması. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 9(3), s.1001-1041.

Ataman, A. (2000). Sınıf içinde karşılaşılan davranış problemleri ve bunlara karşı geliştirilen önlemler. L. Küçükahmet (Ed.), *Sınıf yönetiminde yeni yaklaşımlar* içinde (s. 171-191). Ankara: Nobel Yayınları.

Erdoğan, M. Kurşun, E., Tan Şişman, G., Saltan, F., Gök, A. ve Yıldız, i. (2010) Sınıf yönetimi ve sınıf içi disiplin problemleri, nedenleri ve çözüm önerileri üzerine nitel bir araştırma: Bilişim teknolojileri dersi örneği. *Kuram Ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 10 (2), 853-891.

Gay, L.R. (1996). *Educational research competencies for analysis and application*. Ohio: Prentice Hall.

Kapusuzoğlu, Ş. (2004, Mayıs). Çatışma yönetimi kapsamında arabuluculuk ve demokrasi eğitimi. Uluslararası Demokrasi Eğitimi Sempozyumu'nda sunulan sözlü bildiri. Çanakkale 18 Mart Üniversitesi Eğitim Fakültesi.

Karasar, N. (2000). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*. Ankara: 3A Araştırma Eğitim Danışmanlık.

Korkmaz, F., Korkmaz, N. H. ve Özkaya, G. (2007) Beden eğitimi öğretmenlerinin öğrenme ortamını bozan davranışlara karşı geliştirdikleri davranış stratejileri (Bursa ili örneği). *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 20 (1), 67-87.

Öğülmüş, S. (2002). Ailede Çatışma Çözme Eğitimi, 2001 Yılı Aile Raporu (Yayına Hazırlayan: İrfan Çayboylu). *T. C. Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu Başkanlığı Yayınları*. 120, 193-207.

Pekkaya, B. (1994). *Arabulucu Yolu İle Çatışmalara Çözüm Bulma, Arabuluculuk Eğitiminin Okullarda Uygulanması Ve Bu Eğitimin Öğrencilerin Benlik Gelişimlerine, Liderlik Becerilerine, Saldırgan Davranışlarına Ve Algıladıkları Problem Miktarına Etkisi*. Doktora Tezi, İstanbul: Marmara Üniversitesi.

Rehber, E., & Atıcı, M. (2007). İlköğretim ikinci kademe öğrencilerinin empatik eğilim düzeylerine göre çatışma çözme davranışlarının incelenmesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.

Türnüklü, A., Şahin, İ. ve Öztürk, N. (2002). İlköğretim Okullarında, Öğrenci, Öğretmen, Okul Yöneticisi ve Velilerin Çatışma Çözüm Stratejileri. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 8(32), 574-597.

Türnüklü, A.,Şahin, İ. (2002). İlköğretim Okullarında Öğrenci Çatışmaları ve Öğretmenlerin Bu Çatışmalarla Başa Çıkma Stratejileri. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 30, s.283-302.

Uysal, Z. (2006). Çatışma çözme eğitim programının ortaöğretim dokuzuncu sınıf düzeyindeki öğrencilerin çatışma çözme becerilerine etkisi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı.

Ünveren, E., Cengiz, F. ve Algür, S. (2009). İş tatmini ve örgütsel çatışma yönetimi arasındaki ilişkinin belirlenmesi: konaklama işletmeleri üzerinde bir araştırma. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*. 8(27), 36-56.

www.esosder.org Electronic Journal of Social Sciences,